

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

EU_12_sada2_10_ČJ_Abeceda_literárních_pojmů_Dur

Název školy	Střední škola, Základní škola a Mateřská škola, Karviná, p. o.
Autor	Mgr. Durajová Helena
Anotace	Pracovní list je zaměřen na upevnění znalostí dosažených ve výuce českého jazyka
Vzdělávací oblast	Český jazyk a literatura
Předmět	Český jazyk
Tematická oblast/téma	Český jazyk – Literatura / Abeceda literárních pojmů
Výsledky vzdělávání	Rozeznávat literární pojmy
Klíčová slova	Aforismus, bajka, drama, epigram, lidová slovesnost, metafora, novela, personifikace, romaneto, utopie, sonet, verš
Druh učebního materiálu	pracovní list
Typ vzdělávání	Střední vzdělávání, 2. ročník Praktické školy dvouleté
Ověřeno	Datum: 21. 2. 2013 Třída: II. PRŠ 2
Zdroj	[online]. [12-2-2013]. Dostupné z URL: < http://cs.wikipedia.org >, < http://tx.english-ch.com/teacher/jacob/level-a/understanding-personification/ >, < http://bytesdaily.blogspot.cz/2010/08/quote-francois-de-la-rochefoucauld.html >, < http://cs.wikiquote.org/wiki/Ezop >, < http://www.ceskatelevize.cz/specialy/nejvetsicech/dokumenty_osobnosti_11 >

ABECEDA LITERÁRNÍCH POJMŮ:

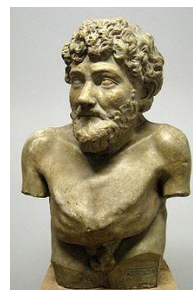
A FORISMUS

- „Opravdu statečný je ten, kdo vykoná i beze svědků to, co by udělal přede všemi“. Autorem tohoto aforismu je francouzský spisovatel Francois de La Rochefoucauld (1613-1680)
- **Aforismy:** Jsou výroky, které v sobě skrývají zajímavou myšlenku. Rochefoucauld (čti rošfók) sepsal knihu, která jich obsahuje něco přes pět stovek. Většina z nich vidí lidskou povahu dost černě a krutě. V době vydání vyvolaly docela slušný skandál.

B AJKA

- Kulhavý muž stojí opřený o chrám a vypráví příběh o lišce a sýru. Kolem něj stojí posluchači a ani nedutají. Je to řecký propuštěný otrok Ezop. Právě jsme se octli u zrodu bajek. Vznikly asi v 6. století př. n. l. a za jejich prvního autora je považován právě Ezop.
- **Bajky:** tedy příběhy o zvířatech, z kterých plyne poučení. Byly původně určeny dospělým. Až během posledních tří století si je oblíbily hlavně děti.

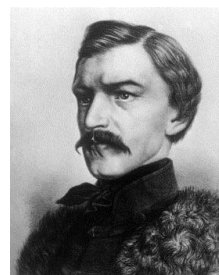
D RAMA

- Pochází z řeckého slova, které se dá přeložit jako „čin“. Dramata neboli divadelní hry se zrodily ve starověkém Řecku. Jestli občas zajdeš do divadla, možná tušíš, že se dnešní drama se dělí na menší celky – akty či jednání.

EPIGRAM

- „Co sám nerad, nečiň jinému!“ žáku pravil kantor kdesi, třepaje ho za pačesy. Jak se vám líbí tento epigram? Nejslavnějším českým autorem epigramů – i toho úvodního – je Karel Havlíček Borovský. Často si bral na mušku politiku, církev i špatné lidské vlastnosti.
- **Epigram:** Je to krátká rýmovaná básnička s pointou (překvapivým závěrem). Často bývá zlomyslná a kritická.

LIDOVÁ SLOVESNOST

- Baví vás vtipy, pořekadla a přísloví? V tom případě máte slabost pro lidovou slovesnost. Je zvláštní například tím, že má neznámého autora a často jí schází písemná forma. Šíří se například ústně, příkladem může být vydařený vtip, pohádka, legendy nebo třeba i rozpočítadla a dětské říkanky. Sbíráním lidové slovesnosti se zabýval například spisovatel Karel Jaromír Erben.

METAFORA

- Proneseme-li o nějakém kulturistovi větu: „To je ale medvěd!“, používáme metaforu. Je to totiž obrazné pojmenování založené na vnější podobnosti. Metafora se dá často použít jak v běžném životě, tak v básních. Třeba báseň Opilý koráb od francouzského autora Arthura Rimbauda (1845–1891). Koráb v jejím názvu je vlastně metafora pro básníka. Ten se řítí životem podobně jako loď rozbouřeným mořem.
- **Metafora:** Obrazné pojmenování založené na vnější podobnosti.

NOVELA

- Krysař píská na píšťalu a vede k propasti skoro všechny obyvatele městečka Hammeln, kteří mu tolik ublížili... Chcete vědět, co se bude dít dál? Přečtěte si novelu Krysař od Viktora Dyka (1877-1931). Co se týče délky, pohybuje se novela někde ve středu mezi povídkou a románem. Popisuje jednoduchý, ale hodně napínavý a zajímavý děj. A často vás za půlkou čeká překvapující dějový zvrát.
- **Novela:** Kratší epické, prozaické dílo.

PERSONIFIKACE

- Auto zakvílelo, kámen zaplakal, sluníčko na obloze se usmálo, vítr zafoukal, svetr kousal. Tyto a další věty jsou příkladem personifikace, kdy přisuzujeme neživým věcem lidské vlastnosti. To znamená, že mluvíš nebo píšeš o neživé věci, jako kdyby byla živou bytostí.

ROMANETO

- Jediný literární žánr, který vznikl v Čechách! Začíná nějakou tajemnou záhadou, která vypadá nevysvětlitelně. Na konci se ale dočteš o jejím rozluštění na vědeckém základě. Romaneta sepisoval hlavně novinář a spisovatel Jakub Arbes (1840-1914). Jedno z jeho nejvydařenějších se jmenuje Svatý Xaverius. Vypráví příběh muže, který se z tajemných důvodů podobá světcům na obraze v jednom malostranském kostele.

S_{ONET}

- Spočítej si verše básně! Jestli jich je přesně 14 a jsou rozdělené do čtyř slok, máš před sebou pravděpodobně sonet. Zrodil se ve 13. století v Itálii. Sonety proslavil hlavně italský básník Francesco Petrarca (1304-1374). Psal totiž milostné sonety šlechtičně Lauře, která byla provdaná za jiného. Dalším z velikánů, který sonet používal byl William Shakespeare, odtud dělení sonetů ---> anglický (Shakespearův) a italský (Petrarcův).

U_{TOPIE}

- Když vidíš budoucnost až moc růžově, možná tě někdo zpraží a poznamená: „To je utopie!“. Utopie – dílo anglického spisovatele Thomase Mora (1478-1535). Odehrává se na vymyšleném řeckém ostrově. Obyvatelé zde žijí společně v naprostém klidu a nemají žádné problémy. Že by to ve skutečnosti nikdy nefungovalo? Máš pravdu. Utopie popisuje ideální život, který bohužel nemá se skutečností skoro nic společného.

V_{ERŠ}

- *Byl pozdní večer, první máj - /večerní máj byl – lásky čas.* Poznáváš první dva verše Máje Karla Hynka Máchy(1810-1836)? Co řádek (poznáš podle oddělení šikmou závorkou), to jeden verš. Tohle jednoduché pravidlo platí i pro naprostou většinu ostatních básní. Když si tyhle verše zopakuješ několikrát za sebou, zjistíš, že mají pravidelný rytmus. To znamená, že se v nich pravidelně střídají přízvučné a nepřízvučné slabiky.
- **Pozor, nezaměňujte verš za rým, nejedná se o totéž. Rým je zvukovou shodou na konci verše.**

1. Který literární žánr vznikl v Čechách? Jeho autorem je **Jakub Arbes**.

- a) Romaneto
- b) Povídka
- c) Balada
- d) Román

2. Jak můžeme označit dílo, které popisuje budoucnost až nerealisticky pozitivně? Pojem souvisí s anglickým politikem Thomasem Morem.

- a) Melodrama
- b) Utopie
- c) Balada
- d) Legenda

Řešení: 1.A

2.B